

N:o 60.

Af herr **Trygger**, *angående aflöning och pension för akademifogden vid universitetet i Uppsala.*

I Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående lönereglering för rikets universitet m. m., förklarar sig föredragande departementschefen instämma med Uppsala universitets drätselnämnd däri, att akademifogdens aflöning borde motsvara den för andra klassens tjänstemän vid statskontoret upptagna, d. v. s. utgöra 3,600 kronor i lön och 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar med två ålderstillägg hvarterda å 500 kronor. I öfverensstämmelse härmed upptages fogdens aflöning i det kungl. förslaget, hvarjämte hans respenningar föreslås skola utgöra 1,500 kronor.

De förmåner, som enligt gällande stat för Uppsala universitet tillkomma fogden, äro 5,000 kronor, däraf 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, ett ålderstillägg å 500 kronor, 7 famnar ved, som torde kunna beräknas till 119 kronor, samt i respenningar 1,000 kronor. Förbättringen i fogdens aflöning skulle alltså — då respenningarna, som afse att ersätta en utgift i och för tjänstens utöfvande, äfven med det förhöjda beloppet af 1,500 kronor snarare torde lämna brist än vinst — för nuvarande innehafvaren af tjänsten bestå i skillnaden mellan 6,400 kronor och 5,619 kronor, från hvilket skillnadsbelopp dock afgår tillkommen pensionsavgift 211 kronor 60 öre. Hela löneförbättringen blir alltså 570 kronor, ett belopp, otillräckligt redan att betäcka förhöjningen i lefnadskostnader, sedan fogdens lön senast bestämdes, ännu mera otillräckligt, om man jämväl tager hänsyn till det arbete fogdetjänsten medför och den betalning, som dylikt arbete eljest betingar.

I femton år har jag varit ledamot af Uppsala universitets drätselnämnd och därunder har jag fått en klar inblick i fogdens göromål. De äro af den art, att de kräfva en synnerligen framstående och erfaren man; de äro af den omfattning, att de utgöra mera än en vanlig mans arbetsbörd. Jag behöfver

blott nämna, att fogden har under sin förvaltning jordegendom till ett taxeringsvärde af mer än sex millioner kronor, att dessa egendomar äro spridda på 469 ställen i 96 kyrkosocknar af 4 län, att årliga syner, besiktningar och arrendesättningar utgöra i medeltal 120, att fogdens skrivelser till drätsel-nämnden i regel uppgå till 130, men hafva understundom uppgått till öfver 200 årligen, att han afsänder minst $\frac{1}{2}$ 500 tjänstebref. Därjämte har fogden att förrätta all uppbörd af arrendemedel, indrifva dylika medel o. s. v. Allt detta plus åtskilligt annat har han att verkställa utan annan hjälp (jägmästaren sköter emellertid skogarna) än några s. k. akademirättare med en årlig aflöning af högst 80 kronor hvardera, hvilka rättares egentliga funktion är att förmedla skrivelser till arrendatorerna, hålla reda på borgensmännen för arrendena samt förrätta några andra mindre betydande göromål. Till all denna expedition har fogden ingen särskild expeditionslokal, intet skrifbiträde, inga renskrifningspenningar.

Är detta en lämplig arbetsbörda för en man? Om jag ej visste, att den nuvarande akademifogden gått i land därmed, skulle jag förneka möjligheten däraf. Och likväl anse Kungl. Maj:t och universitetets drätsel-nämnd, att en aflöning på 5,400 kronor med två ålderstillägg å tillsammans 1,000 kronor är tillräcklig i fråga om en dylik tjänst, hvars innehafvare måste vara en erfaren och insiktsfull jordbrukare, en drifven expeditionskarl, en man med förmåga att bedöma människor och icke minst en man med hjärta för arrendatorerna på samma gång som han tager tillräcklig hänsyn till universitetets berättigade kraf.

Huru kan man förklara, att en så låg aflöning kunnat af universitetet och Kungl. Maj:t föreslås. Enligt min mening ligger förklaringen i den gjorda jämförelsen mellan fogden och en andra gradens tjänsteman hos statskontoret. För en ren ämbetsmannauppfattning är tydligen akademifogden en relativt obetydlig person. Icke kan han jämföras med statskommisariater, kammarråd eller dylika herrar. Äfven inför universitetsuppfattningen blir han ej stor. Han är ingen lärd professor, han är akademiräntmästarens underordnade, han innehar en låg plats på den akademiska rangskalan — och detta med rätta. Men man får ej förbise, att han förvaltar stor förmögenhet, att hans förvaltnings beskaffenhet kan med tiotusental kronor höja eller minska universitetets inkomster; man får ej förbise, att i våra dagar betalas män med de för fogdetjänsten erforderliga kvalifikationer med det med denna tjänst förenade slitande arbete på ett helt annat sätt än hvad som var fallet för ett tiotal år sedan. Vill ej universitetet eller staten betala hvad en dylik man i allmänhet anses värd, kunna de visserligen få behålla den nuvarande akademifogden, som redan offrat sina bästa dagar åt det allmännas tjänst, men de kunna icke erhålla en efterträdare, som kan tillfredsställande fylla platsen. Det synes mig därför vara i det allmännas intresse, att fogdens

aflöning bestämmes till högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit, och tillåter jag mig hemställa om en aflöning af 6,500 kronor, däraf 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, samt två ålderstillägg å 500 kronor hvarterda.

Det kungl. förslaget medför emellertid otillfredsställande resultat icke blott i fråga om fogdens aflöning utan äfven i ett annat afseende — något som för den nuvarande högt förtjänste innehafvaren af tjänsten är af den största betydelse — nämligen beträffande pensioneringen. Med de precedensfall, som föreligga, lär det ej vara något tvifvel underkastadt, att med nuvarande aflöningsförhållanden fogden vid sin afgang efter uppnådda 65 år, skulle från universitetet tillerkännas åtminstone lönen 4,000 kronor (3,500 + 500 ålderstillägg) i pension. Efter regleringen af hans aflöning genom en af Konung och Riksdag fastställd stat för universitetet blir fogden underkastad den nya pensionslagen, enligt hvilken han, som utnämndes till akademifogde 1892 och 1915 uppnår 67 års ålder, blott skulle erhålla $\frac{23}{35}$ af föreslagna lönen 4,600 kronor (3,600 + 1,000 ålderstillägg) d. v. s. 3,022 kronor. Kan detta anses billigt och rättvist? Jag för min del tror ej, att detta skulle vara en riktig behandling af en universitetets mönstergille tjänare. Men ej nog härmed, en dylik anordning duger ej heller för framtiden. Man bör nämligen komma ihåg, att sannolikt den, som kommer att utnämnas till akademifogde, redan då uppnått en afsevärd ålder, ty förr lär han ej förvärfvat den erfarenhet och skicklighet, som erfordras, och tillfälle att förvärfva dessa egenskaper i någon underordnad stats- eller universitetstjänst torde i allmänhet ej finnas. Fogdens föregående tjänstgöring kommer således i regel att ske hos enskilda.

Det stannar emellertid ej vid att fogden i regel sent kommer att anställas i det allmännas tjänst, han måste ock i tid lämna sin plats, hvars göromål förvisso icke äro afpassade efter åldringars krafter. 65 år torde böra vara den högsta åldersgränsen. Nu anförda omständigheter synas mig böra föranleda därtill att fogdens fulla pensionsrätt skall inträda efter 20 tjänstår såsom fogde samt 65 lefnadsår. Till stöd för att ej vanlotta honom i pensionsafseende kan åberopas, att, om det är något, som är ägnadt att draga en administrativt duglig man till fogdetjänsten, så är det pensionsrätten — tryggheten för ålderdomen.

Under åberopande af hvad jag nu haft äran anföra, hemställer jag vördsamt, att Riksdagen måtte besluta

dels att akademifogdens aflöning i staten för Uppsala universitet skall upptagas till 6,500 kronor, däraf 5,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt med rätt till 2 ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor och 1,500 kronor i respenningar,

dels ock att akademifogden, då han efter att hafva

förvaltad tjänsten i minst 20 år afgår därifrån vid fyllda 65 år, skall äga uppbära hela sin då innehafvande lön i pension.

Stockholm den 25 april 1908.

Ernst Trygger.

I motionen instämmer *O. M. Strömberg.*

I motionens syfte instämmer *Hugo Blomberg.*